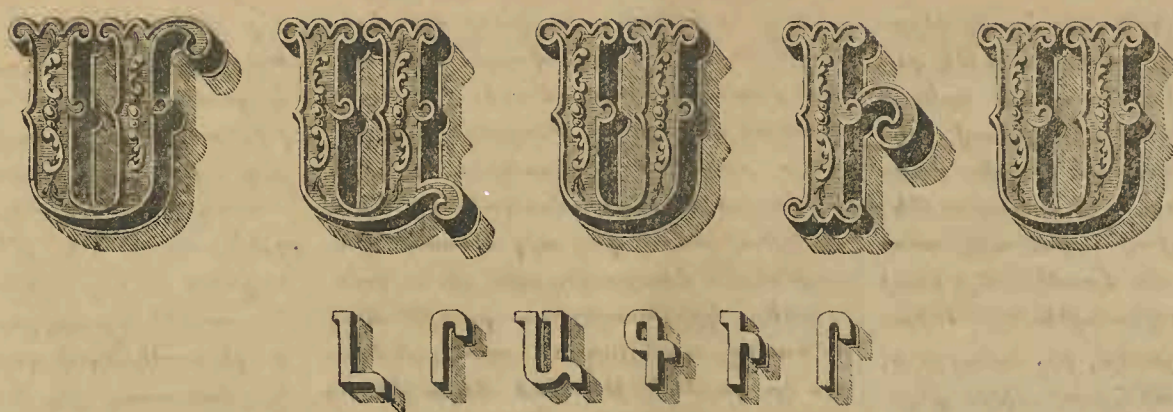

در علیاده غلطاده (ماسيس) غز تسي اداره خاينه
Նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել
Առ Խմբագրութիւն
ՄԱՍՍԻՍ ՕՐԱԳՐՈՅ
ՀԱՄԹԻՒՆ, Կ. ՊՈԼԻՍ Համար Բաշա խան
Օմմ. Նախկին Պանրայի փողոց, Թիւ 2
Direction du Journal "MASSIS",
Galata, CONSTANTINOPLE
**Les annonces sont reçues
aux Bureaux du journal**

ԲԱԺԱՆՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան դիմ. արծ.	75
Պատկերներու Տարեկան դիմ.	40
Պատկերներու Տարեկան դիմ.	100
Պատկերներու Տարեկան դիմ.	50
Պատկերներու Տարեկան դիմ.	25
Պատկերներու Տարեկան դիմ.	25
Պատկերներու Տարեկան դիմ.	10

Դրամի փոխարէն փոստայի փող կը դրուին 115
զրուշի փող 100 զրուշի հաշուով:

10 ՓԱՐԱ ԱՂԵՎԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱՎԱՆ ԲԱՆԱԿԱՐԱՆԵՐ ԵՒ ՏԵՏԵԱՆԿԱՆ 10 ՓԱՐԱ

Ա. Զ. Գ.
Թերթիս Խմբագրատունը Նորա-
տունկեան խանէն Օմմ. Նախարար. Պան-
րայ փողոց, Թիւ 2. Համար Բաշա խան
փոխարէն ըլլալով՝ կը ինքզինքն մեր
լինթրոպիներէն որ այսուհետեւ նամակ
կամ ուրիշ գրութիւն նոյն տեղը
գրելին:

ԱՆՈՒՔ ՈՐ ԿԸ ՀՐԱԺԱՐԻՆ
ՈՒ
ԱՆՈՒՔ ՈՐ ԳՈՐԾԻ ՁԵՆ ՄԱՍՆԱԿԻՐ

Եկիմանանք թէ Ղալաթիոյ առժամ-
եայ խնամակալութիւնը հրաժարական
մատուցած է Ամենապատիւ Ս. Պատ-
րիարք Հօրաւ:

Երեկուան մեր Աղբ. լուրերէն մէկն
ալ այս էր. կը կարծուէր թէ պաշտօնի
կանչուած անձերը զոնէ հօգուտով — ու-
րովհետեւ հաւանք չկայ — պիտի փա-
նան իրենց առաջարկուած պաշտօնը
ընդունելու Ս. Պատրիարք Հօրաւ վար-
չութեանը դժբաղակցիլ: Ոչ անոնք դը-
րական մարդիկ են, կը հրաժարին Այն
Պատանական վարձատրութիւնը որ ան-
ուանական տիպոսի մը մէջ կը կայա-
նայ, չի կրնար դո՛ւ ընել իրենց է-բնաւ-
մարդու մասնաձեւերը: Ինչպէս անձին
հանդիսան, կորսնցնել շատ անպակ-
անաւոր չափ մը մէջ առիթներ որ բացա-
կալութեան վարկեանի մը մէջ կրնայ
պատահել, սա եկեղեցիի անհետանքին
մէջուն մէջ նստած է առաջին քայլի
աղբերակին, կրօնաւորին, վարժապետին,
ժամկետին, ասկէ աւելի ծանօթացողի
գործ չի կրնար ըլլալ:

Կը փափաքէինք իրենցմէ, հրաժա-
րողներէն, խնամալ իրենց հրաժարելուն
շարժառիթը: Բայց անոնք չեն ուզեր
բացատրել, կամ այն խնայելի միտա-
ձուլեանով թէ տակաւ փաստեր մէջ պի-
տի բերեն և ծաղրելի ըլլան, և կամ
պարզապէս իրենց անձն ու ժամանա-
կը խնայելուն համար: Մի հատուած
կը կրնան թէ. Աղբին վատահոլութիւնը
մեծ պատիւ մըն է մեկ համար, չընդ-
հակալ ենք, բայց անկողնու կրօնքանք
ինքզինքնիստ օգտակար կեցողով ծառա-
յելու և մեզի եղած վատահոլութիւն
տրամադրանքը: Կրնա՞նք ինչպէս ըս-
նա՞նք մէկ է, զոր շատեր կը գործա-
ծեն առանց նոյն իսկ ըմբռնելու թէ
այդ պարբերութիւնն հնարողը լինելու
նշխարհ համեստ մարդ մը եղած է
ատենով:

Բայց Պատրիարքարանի այլ և այլ
ժողովներու և Աղբ. Հաստատութեան
մատակարարութեան ու հոգարարու-
թեան համար ընտրուելիք անդամները
կարելի է բարոյապէս երեք դասակար-
գել բաժնի:

1. Անոնք որ գործին մարդը չեն,
բայց ուղղման փառաբանութեան մը
կընդունին անմիջապէս որ և է պաշտօն:
2. Անոնք որ չեն ուզեր այս առա-
ջին դասակարգին պատկանող մարդոց
պաշտօնակից ըլլալ:
3. Անոնք որ բոլորովին կը մերժեն
Առաջին դասակարգին վրայ այնքան
խօսուած է որ անոնց զիմազմութիւնը
ալ ծանօթ է ամէն մարդու: Դրբարդ
զարարտ ասոնք մեծամասնութիւնը կը
կազմեն Գեռ մը շատ մը ժողովներու
և ընդհանրապէս բոլոր խաղաղամու-
թիւններու մէջ:

Երկրորդները սովորաբար անձնա-
տէր մարդիկ են, որոնց ի դուր կուգն
հասկնալ թէ. Գեռ կ'աշխատի ժողո-
վրդին համար, ձեր գործը անոր հետ
է, ոչ թէ ձեր տգէտ պաշտօնակիցնե-
րուն, պէտք է մարտիկ և ելի կա-
րելի է նաեւ բարձրացնել ձեր պաշ-
տօնակիցներուն մասին մակարդակն
ալ: Ժողովուրդն է որ պիտի քննա-
նէ ձեր գործերը, ու երբ օր մը պայ-
մանագրով լրանալէ յետոյ քաջութիւն,
պիտի կրնաք ձեռքը խցիլ վրայ դրած
ըսել. — մենք կ'աշխատենք մեր պարտ-
քը կատարել ամէն դժուարութեան դէմ,
այն պարտքը զոր ամէն անհատ կը
պարտի զինքը ծնող աղբիւն:

Երրորդ դասակարգին կը պատկա-
նին այն անձերը որոնց վրայ ամէնէն
քիչ կը խօսուի: Անոնց մէջ կան այն-
պիսիներ որ եթէ ոչ սրտի գոնէ մտքի
զօրաւոր յատկութիւններով օժտուած
են, ու մեր խօսքը — ոչ համար է, ոչ
անձեր որ և է աղբային գործի չեն մաս-
նակցիլ, մուսալուսներ որ կը տիրէ
իրենց անուան շուրջ՝ կարծես չեղած
է իրենց ոչ — հանրային կեանքի դո-
ւադրութիւնը: Երբ իրենց կը խօսուի
պարտականութեան վրայ, զ'արհա-
նահանքով է որ քեզի մտիկ կրնան
կամ ամենէն քաջաբանութեամբ քննի-
թաղով մը կը ժայթկն բարեմտութեանը
վրայ միմաղով: Մենք բոլոր այդ բա-
նիները կ'ստանանք. մեզի քաջաբան
չկայ: Բայց այս պարագաներու մէջ չենք
ուզեր ծիծաղել ըլլալ, այնպէս զբո-
նարութիւններ կան որ...: Ու այս
վերջինը բառին մէջ է իրենց հոգեբա-
նութիւնը: Գեռարութիւններ կան, ու
իրենց այդ գեռարութեանց մէջէն ճա-
նայ բանտը քաջութիւնը չունին:

Ուրեմն ո՞ր օրուան պահած են ի-
րենց քաջագանձ միտքը. եթէ ժողո-
վրդին ծառայելու փառասիրութիւն
մը չկայ իրենց հոգիին խորը ո՞ր տե-
սակէն է իրենց զարգացումը: Երբեք
հառաքել անգամ որ մարդկային խորա-
կանի վրայ հեգնաւ ժայռ մը ունէր իր
շրթներէնքերով վրայ, գոնէ իր գրկովը
օգտակար եղաւ: Այդ յուստեամբ մարդ-
կային խաղաղամտութեան մէջ շար-
ժիւն և բան մ'արտադրուեալ պէտք
զգայ:

Արդեօք մեր քաղաքացիները յուստե-
սութեան ո՞ր սեւին կը պատկանին
իսկ է եպիսկոպոսներն են, մեզի որ ժո-
ղովուրդը յոգնած է զիրենք արտադ-
րելու համար:

ԻԶՄԻՐԵԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱԳԱՆՈՅ

Ձեռ գրեմք ինչ նախադասումով օր մը
Մասիսի մէջ մի բանի և կրօնի թէ ու երբ
շարքին մէջ Աղբ. Հիւանդանոցի մասին
գուշակած է թէ. քննադատութեան պիտի
ենթարկուէր: Ծառ տարի կայ գրեթէ որ
թերթ կարգով սկսած եմ, այն Հաստա-
տութեան վրայ ոչինչ իրաւ է որ արդի վար-
չութիւնն իր նախորդներէն շատ մը առա-
ւելութիւններ ունի իր խղճովտ աշխա-
տութեան և հոգածութեան համար: Բայց
և այնպէս բանի որ իր վրան առած է այս
մեծ հոգը կրնայ ստեղծել նոր հասոյթ-
ներ որով հիւանդանոցի ներքին բարե-
կարգութիւնն աւելի կը շնորհուի: Յիշա-
նայ շատ ինչ գործիքներ մէջ է. կար-
ծես հոն մտնող հոն անպատճառ մեռնե-
լու համար կը մտնէ: Արդէն Հոգարարու-
թիւնն աղիքուն է և ինչիս քիչ թէ առա-
ջարկած էին իրենց յիմարները կարգաւորել
Պոլսի Ս. Փրկչի հիւանդանոցը տարեկան
հարիւր ոսկեղ գումար մը վճարելով նոյն
վարչութեանն Բայց այդ մասին և ոչ իսկ
պատասխանուեալ է: Հիւ Տիկին Ծառա-
րօքի եւ նոյն մտքը առաջարկութիւն մը
եղեր է որ խոստացեր է կատարել. տե-
նիք ինչ կը լինի:

Այս վերջին աղբերուն՝ ուղարկութիւնը
կը հրապարակուին արդէն որ պէտք է և կը
խնդրենք որ անոր համար հարկ տեսնուած
գիւրութիւնը ընծայեն:

Բա կը յայտարարեն Մենք եւս գրեթէ կէս
մը քաջացած, խնամակարութեանց գէտ,
տեսչութեան գէտ օր իրենց պաշտօնի մէջ
կը թերանային, ուղեցնէր աղբով տեսնել և
համարել: Բարեբաղդաբար նամակագրին
տուած տեղեկութիւններուն որքան հա-
կաւորը գտայ, տեսնելով որ մարդկային
կը փայլի ամէն կողմ և թէ մեծ խնամք
կը տարուի հիւանդներու հանգստութեան,
անոնց ուստեսի և հազուադէպ մասին:

Հիւանդանոց մը, իր տառակաւ նշա-
նակութեամբ, ասկէ աւելին այն համեստ
պիտանով չէինք կրնար տեսնել. ին-
չի հաւատարմութիւն թէ վերջերս թաղա-
պետութեան թշուառներ քննիչ յանձ-
նարները բացարձակ յայտարարեալ է թէ.
« Իզմիրի ամենէն մարդը Հիւանդանոցն է »:
Հետաքրքրեցայ հասկնալու թէ Հիւան-
դանոցը ինչ հասոյթներ ունի և թէ իր
ծախքերուն կը քաշուին:

Հաւանք
Աղբ. Հիւանդանոցը տարեկան 900 ոս-
կի մօտ հասոյթ մը ունի որ սապէս կըր-
նանք հաշուել:
1. Աղբային սնտուկը կը վճարէ տարե-
կան 2000 մէճրիկէ:
2. Ս. Լուսաւորչի մատուէն բան-
կայի հասոյթ իւր 130 ոսկի տալանեան:
3. Մարտին երկվորուող տնօրէնութե-
նէն իր հիւանդներուն համար 80 ոսկեղ
մօտ գումար մը: Հիւանդ գլուխ օրական
2 ֆրանքի հաշուով:
4. Մատմ. Ապօքի կողմէ նմանապէս
իր բանտարկներու համար քանի մը հա-
զար գումար:

5. Տարեկան հաւաքականութիւն 55-60
ոսկեղ չափ. (որ շատ ոչինչ գումար մ'է):
6. Հարսանական նուէրներ 10 ոսկեղ
չափ. (որ նոյնպէս չնչին է):
7. Գանձանակի հասոյթ 50 ոսկիէն
աւելի:
8. Հիւանդանոցի մօտ գտնուած խո-
նարէն 40-45 լիւրա կնի:
Նշանակուած այս հասոյթները գրեթէ
միլիոն հաշիւն է. աւելին ալ կրնայ
գանձուիլ:

Մտնի

Այս հաշիւները գրեթէ միլիոն յետին
փաստ կը ծախսուին վասն զի արդէն հի-
ւանդներու թիւը 80—110 է. — իմ այդի-
րած օրը 85 էր — աւելցուեալ 12 ի շափ
պաշտօններուն որ երկու կամ երեք մէ-
ծի տախկան կ'ստանան, Տեսուչը քառա-
ւեղէն մէճրտ ամսական կ'առնէ ընդամենը
որ շատ շնչին գումար մ'է իր պաշտօնին
ծանրութեան աչքի տեսելու ունենալով:

Վերապէս, բժիշկ, դէպ, ուստես,
հազուադէպ մարդկային համար 900 ոս-
կին հաղիւ հազ մայրը ծալին կը բերէ:
Բայց Հոգարարութիւնը կրնայ այս հա-
սոյթները աւելցնել: Իրաւ է որ արդի վար-
չութիւնն իր նախորդներէն շատ մը առա-
ւելութիւններ ունի իր խղճովտ աշխա-
տութեան և հոգածութեան համար: Բայց
և այնպէս բանի որ իր վրան առած է այս
մեծ հոգը կրնայ ստեղծել նոր հասոյթ-
ներ որով հիւանդանոցի ներքին բարե-
կարգութիւնն աւելի կը շնորհուի: Յիշա-
նայ շատ ինչ գործիքներ մէջ է. կար-
ծես հոն մտնող հոն անպատճառ մեռնե-
լու համար կը մտնէ: Արդէն Հոգարարու-
թիւնն աղիքուն է և ինչիս քիչ թէ առա-
ջարկած էին իրենց յիմարները կարգաւորել
Պոլսի Ս. Փրկչի հիւանդանոցը տարեկան
հարիւր ոսկեղ գումար մը վճարելով նոյն
վարչութեանն Բայց այդ մասին և ոչ իսկ
պատասխանուեալ է: Հիւ Տիկին Ծառա-
րօքի եւ նոյն մտքը առաջարկութիւն մը
եղեր է որ խոստացեր է կատարել. տե-
նիք ինչ կը լինի:

Այս վերջին աղբերուն՝ ուղարկութիւնը
կը հրապարակուին արդէն որ պէտք է և կը
խնդրենք որ անոր համար հարկ տեսնուած
գիւրութիւնը ընծայեն:

Մենք ինչպէս օրաւոր տպագրութեան տակ
ուղեցնէ այս մի բանի տողերով փառատել
այն փառ վաղափառ որ որպէսզ Եր փ
ըր յիւստ հրատարակութիւնն է ի վեր:
Իզմիր 25 փետր. 97 Տ. Գ.

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԶԵՆԱՆ

ՕՐ. ՄԱՐՏԻՆԱԿԱՆ ԺՈՒՆԻ

Ա. ՆԵՐԿԱՅՈՒՅՈՒՄ

ԱՄԱՆՏՏ (ՄԻՐԱՀԱՐԱՆԵՐ)

Ներկայումս զինքն տեղի ունեցաւ Բե-
րայի Օսթոն թատրոնի մէջ Օրդ. Մարտի
Ժօսէի Պոլսոյ մէջ տալիք վեց ներկայա-
ցումներուն առաջինը: Ընկերակցութեամբ
երկու մեծահամբաւ գերատաններու ժան
Գոգրէն և Տիւմէնի:

Թատրոնի գեանաշարքը կատարեալպէս
Լեյոնէն էր, պարագ օրեակ ալ չկար:
Ներկայացուած խաղը հինգ արարու-
ածով կատարեալութիւն մ'է, մասնաւոր մի-
ջապարի մը մէջ իրական կեանքի ընդօր-
նակութիւն մը: Մեծ յաւակնութիւն պի-
տի ըլլար կարենալ որոշ կերպով բնի թէ
ինչ կրնայ այս խաղին տպագրութիւնը
մեր Բերայի հասարակութեան վրայ,
վասն զի այնքան արագ և ճշմարիտ իրա-
կանութիւն մը իրարու կը յարկաւորէ մարդ-
կային որոնք և մտքին ամէն արտայայ-
տութիւնները, առանց նախաձեռնանալ
նպատակներ մը, պատժոյ ու վարձատրու-
թեան կաշկանգեալ գաղափարէն բոլորովին
արտա:

Ստուգել, անուանել խնդիր մըն է
կեանքը որ կապիւնք, իւրաքանչիւրը իր
միջավայրին, ընթանալով, դատարարա-
կութեան վերջապէս մէկ բառով իր ջղային
գրաւորեալ համեմատ:

Ջրտուրիւրը գարուս բացարձակ յառա-
կանիւն է, զգալով կը շարժուի, փառան
կը հասնի, զգո՞հ է. փոթորիկն կը յա-
նդուի փափագով խաղաղութիւնը վեր-
ապէս կը տարդուացնէ, պատուութիւնը
կատարողէ ինքնագոյնեան և ընկերա-
կան պահանջները առժամանակ յայտա-
տարեալ կատարութիւններ են: Ահա
տարօրինակ ջղային գրաւորութիւն մը որ կու-
ղէ մեր կամքը, արարքը և վերջապէս
կեանքը:

Գիտին, Գոնթ տը Ռիւզէ, Վէթէյլ
իրենց եղանակին մէջ տեսակ մը ապրող
ներ են և իրենց նմաններով կը կազմեն.
clique մը որուն սահմանները աւելի կամ
նուրբ տարածուած են երկրներուն և
միջավայրերուն համեմատ:

Գիտին (Մարտի Ժօսէ) աշխարհային
կին մըն է, ալ Ռիւզէօ (Ժան Գոգրէն) սի-
նահին, ուրիշ փոքր աղիւկ զաւակ մ'ալ
ունի կոմսը զգալով ամուսին մ'է որ
խաբարած է իր օրինական հարսանիքով
առած կնոջմէն: Իր ընկերական գիրքը չի
ներիւ իրեն ծաղայի միջոցներու դիմել:
Բացարկան գործերու մէջ մեծ գիրք մը
կը գրաւէ և Ֆրանսայի պահպանողական
և արքայական մասին կը պատկանի իւր
comité ի նախագահ: Ներդրումներուն
եղած է այլ ևս որ սկզբունքը, ներդրումը.
տալիւնը որ իր հետ ունենայ արժանա-
պատւութիւն:

Կ'առնէ խաղաղութեան խաղաղութիւնը և խոյս կու-
տայ ծիծաղելի ըլլալ: Ոչ թիւնը, ոչ ժողով
Տանտէն, ահա իր idéal — Ապրելու
վրայ խորհրդածութիւնները կըսէ. նոյն.
բան խորհրդածութիւններուն և զահեկան են որքան
մահաւան վրայ եղած խորհրդածութիւն.
ները:

Գիտին իր ընկերութեան մէջ, ուր տ-
մեալու ընդունելութիւն կըսէ և ուր հը-
րախնայները անպակաս են, ծանօթու-
թիւն կըսէ Վէթէյլին հետ որուն կը սի-
րահարուի Վէթէյլ (Տիւմէնի) երկու-
սոր ուսանող մ'է և Բարիքի առաջնա-

կարգ զօտարձակներէն մին: Իր յարաբե-
րութիւնները սովորաբար մէկ կամ երկու
ամիսէ աւելի չեն տեսնու: Ծամբորդու-
թեան պայտասկը անմիջապէս կը պատ-
րաստ երբ կը զգայ թէ աստեղն է բաժան-
ման միտա բարոյնէն առաջ, օրպէս զի
անկէ վերջը բան մը չարդիւն գիրքը մեկ-
նելէ, ոչ որ, ոչ արձանագր. Գիտինին
հետ տարի մը մնալը արդէն խիստ երկայն
եղած էր: Վէթէյլ պայտասկը պատրաս-
տած է ու հրաժեշտի նամակը կը խմբա-
գրէ, կըր Գիտին վրայ կը հասնի ու տե-
ղեկանալով ամեն բանի, հետաքրքրական
տեսարանը տեղի կ'ունենայ իր և սիրել-
ւոյն միջեւ որ, միշտ հանգարտ և փոր-
ձառու, կը մերժէ կենսակցութեան ամեն
առաջարկութիւն առաւելելով որ ծանրա-
ցած է այլ ևս Բարիքի կեանքէն, Գիտինի
ընդունելութիւններէն, նախաձեռնութեան.
թէ Գիտին հաճի, կընայ ասանկ զինքը
զիւրը, հիսու ամէն ապուլէ, որ պիտի
ապրէին երջանիկ և յաւանքներ:

Բայց Գիտին կ'ապաւանար այս առա-
ջարկութեան դէմ, որովհետեւ չուզեր իր
ապրած ընկերութեան պայմաններուն և
պահանջներուն հակառակ փայտիլ.
Կուզէ հաւատարմ մնալ Գոնթ տը Ռիւ-
զէօն, կը մտածէ իր աղջկանը ապագային,
զոր կը փափաքէ իր թիւ տարբեր և լաւագոյն
դատարարութեամբ Վէթէյլ, կը յայտնուի
Գիտինի բուռն ունիւն: Մէկզի կը նետէ
ճամբարէն ան պարտաւորութեամբ պայտ-
ասկը և կը յայտնուի ասանկ իր սիրուհին
զիւր մը, լեռներու տարածք, հովիտներ
բու մէջ ուրիշ առեակ մ'ալ կ'անցնի. մէկ
ամիս կը տեսէ այս նոր կենսակցութիւնը
որ վերջ ի վերջոյ անտանելի կը դառնայ
վէթէյլին:

Բաժանումն ալ անպակաս է. Գիտին
կը խնդրէ միայն վէթէյլին որ իրեն չը-
նորէ մը միայն ընէ, յետին շնորհ
և խոստանալ իրեն որ ամեն գիրքը որոշ
եղա ժամ մը պիտի գիտէ, երկու վար-
կանն, երկրորդ մէկ աստղը, ընդհանրին
արջը, օրինակի համար, երբ Գիտին ալ
նոյն ատոյնն նոյն ժամանակ պիտի նայէր:
Վէթէյլ, ըմբոստ ամենախորտ պարտա-
կանութեան, կը ջանայ համոզել որ չի
կրնար այդ բանը ընել վասն զի, ամէն
ապագ արեւելիքին նոյն կէտին վրայ մի-
նոյն ժամանակ կերպար և որովհետեւ ինք
Մատակարար պիտի երթայ, այդ երկու-
սային դիտողութիւնը կարելի չէ: Գիտին
տիկնորդութիւնն չղիւրէ, Վէթէյլ
ձեռքի շարժումով մը կը ցուցնէ երկու-
գունիկն կ'որոշութիւնը:

— Բայց ի՞նչ օգուտ, այս ամէնը հա-
կեցնել շատ երկայն պիտի ըլլար, և թող
իւր Գիտինը կը մեկնի բուռն բաժանմամբ
մը:

Երեք տարի անցած է. Վէթէյլ կը
վերադառնայ Մատակարարէն. ճամբոր-
դութեան մէջ ճանչցած է նաեւ այլ ուղի
մը աղիւկը որուն նշաններ և է պիտի ա-
մուսնանայ ինչ ատենէն, Մատակարարի
մէջ գիտներ է բաժանուիլ և կորովի բնու-
թեամբ մարդիկներ որք բնաւ չեն նմանի
ջղ

(C o m p o s e d b y)

